

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

STRATEGIC FILE

NR 3 (137), LUTY 2024 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski, Łukasz Kulesa, Wojciech Lorenz

Możliwości zacieśnienia relacji polsko-indyjskich

Patryk Kugiel

Ostatnie lata potwierdziły rosnące znaczenie Indii jako globalnego mocarstwa. Podczas gdy USA, UE i jej państwa członkowskie z Europy Zachodniej podjęły działania na rzecz wzmocnienia współpracy z Indiami, relacje polsko-indyjskie nie rozwinęły się. Przypadająca w 2024 r. 70. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między oboma państwami może być dobrą okazją do intensyfikacji współpracy i dialogu politycznego na najwyższym szczeblu. Powodzenie nowej polityki będzie wymagało traktowania Indii jak wpływowego mocarstwa i kluczowego partnera globalnego Polski, przygotowania atrakcyjnej oferty współpracy oraz zaangażowania większych środków w relacje dwustronne.

PISM STRATEGIC FILE

Prezydencja w G20 i wieńczący ją szczyt przywódców w Nowym Delhi we wrześniu 2023 r. okazały się sukcesem dyplomatycznym Indii¹ i potwierdziły ich rosnącą rolę międzynarodową. Dynamicznie rozwija się indyjska gospodarka – od 2022 r. jest już piątą największą na świecie, a według MFW wzrost PKB w 2023 r. miał wynieść 6,3%, przewyższając wzrost Chin (5%). Przed 2028 r. Indie mogą stać się trzecią potęgą gospodarczą, za USA i Chinami. Udana misja Chandrayan-3, podczas której na Księżycu w sierpniu ub.r. wylądowała sonda, potwierdziła też pozycję Indii jako mocarstwa kosmicznego i technologicznego.

Pod rządami Narendry Modiego, najbardziej proeuropejskiego premiera w historii, indyjskie władze wzmocniły partnerstwo strategiczne z Unią Europejską.

Rosnącej sile towarzyszy trend zbliżania się Indii do Zachodu, któremu nie zaszkodziło neutralne stanowisko tego państwa wobec agresji Rosji na Ukrainę². W ostatnich latach Indie zacieśniły współpracę z USA w wielu obszarach – politycznym, gospodarczym, technologicznym i bezpieczeństwa. Stały się dla

Stanów Zjednoczonych kluczowym partnerem w strategii równoważenia wpływów Chin w Indo-Pacyfiku³. Pod rządami Narendry Modiego, najbardziej proeuropejskiego premiera w historii, indyjskie władze wzmocniły partnerstwo strategiczne z Unią Europejską i do tego szczebla podniosły poziom relacji z kolejnymi państwami unijnymi (Włochami, Holandią i Danią). W styczniu 2024 r. Czechy stały się pierwszym państwem w Europie Środkowej, które ustanowiły partnerstwo strategiczne z Indiami.

Tymczasem relacje polsko-indyjskie przez ostatnią dekadę nie uległy znaczącej zmianie. Nie udało się podnieść rangi stosunków dwustronnych, a różnice w podejściu do wojny na Ukrainie dodatkowo skomplikowały współpracę. Niskiej intensywności kontaktów politycznych towarzyszyły ograniczone postępy we współpracy gospodarczej i kulturalnej.

Stracona dekada?

Obecne relacje polsko-indyjskie można określić mianem poprawnych i przyjaznych, ale mało intensywnych i o niewielkim znaczeniu dla obu stron. Wskazuje na to dialog polityczny prowadzony w ostatnich latach – nieregularny i na niskim szczeblu. Ostatnią wizytę w Indiach na najwyższym szczeblu złożył premier Donald Tusk we wrześniu 2010 r. Nie udało się dotąd zorganizować wizyty w Indiach prezydenta RP, o którą strona polska zabiegała przynajmniej od 2014 r. Jeszcze mniejsze zaangażowanie wykazywały władze indyjskie. Mimo wzrostu zainteresowania premiera Modiego Europą Polska była pomijana podczas jego licznych pobytów na Starym Kontynencie. Tym samym indyjski premier nie był w Polsce od 45 lat, czyli wizyty Morarji Desai w czerwcu 1979 r.

Polscy ministrowie spraw zagranicznych rzadko składali wizyty w Indiach (Radosław Sikorski w 2011 r., Zbigniew Rau w 2022 r.). W ostatnich latach doszło tylko do jednej (pierwszej od 32 lat) wizyty ministra spraw zagranicznych Indii w Polsce – S. Jaishankar przyjechał do Warszawy w sierpniu 2019 r. Częstsze spotkania wiceministrów, wizyty wicepremierów i wiceprezydenta Indii Hamida Ansariego w 2016 r. miały wymiar symboliczny i nie mogły wygenerować ani zmiany politycznej, ani zainteresowania opinii publicznej stosunkami dwustronnymi.

¹ P. Kugiel, D. Wnukowski, *G20 po szczycie w Nowym Delhi – sukces Indii i państw rozwijających się*, „Biuletyn PISM”, nr 132 (2753), 15 września 2023 r., www.pism.pl.

² P. Kugiel, *Ambiwalentne stanowisko Indii wobec agresji Rosji na Ukrainę*, „Komentarz PISM”, nr 35/2022, 3 marca 2022 r., www.pism.pl.

³ P. Kugiel, *Indie a amerykańska koncepcja „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku”*, „Biuletyn PISM”, nr 52 (1625), 6 kwietnia 2018 r., www.pism.pl.

PISM STRATEGIC FILE

Wizyta ministra Jaishankara w Polsce w 2019 r., kiedy to przekazał zaproszenie dla prezydenta RP do Nowego Delhi, dawała szansę na ożywienie współpracy politycznej. Plany te skomplikował wybuch

Wizyta ministra Jaishankara w Polsce w 2019 r., kiedy to przekazał zaproszenie dla prezydenta RP do Nowego Delhi, dawała szansę na ożywienie współpracy politycznej.

pandemii COVID-19 na początku 2020 r. Rozpoczęcie pełnoskalowej rosyjskiej agresji na Ukrainę w lutym 2022 r. ujawniło z kolei poważne różnice polityczne między Indiami a Polską i wzbudziło nieufność wobec bliższej współpracy. Choć na poziomie oficjalnym nie wywołało to napięć, polscy dyplomaci przyznawali, że stanowisko Indii w sytuacji, która „z naszego punktu widzenia wydaje się oczywista, stanowi wyzwanie dla polskiej polityki zagranicznej”⁴.

Nie wykorzystano też do intensyfikacji dialogu kontaktów na forum wielostronnym – subregionalnym (np. w ramach Grupy Wyszehradzkiej czy Inicjatywy Trójmorza), regionalnym (w UE i ASEM), a także globalnym (ONZ). Polska nie angażowała się w kształtowanie stosunków UE z Indiami. Nie wykorzystano do wzmocnienia swojej pozycji sprzyjającej okoliczności, jaką było piastowanie przez Polaków ważnych funkcji w instytucjach unijnych. Kluczowe znaczenie miało stanowisko przewodniczącego Rady Europejskiej zajmowane przez Donalda Tuska w latach 2014–2019, a także fakt, że ambasadorem UE w Indiach (koordynującym też prace wszystkich państw unijnych) był w latach 2015–2019 Tomasz Kozłowski. Mimo to Polska nie odegrała żadnej roli w tworzeniu unijnej polityki wobec Indii i nie potrafiła zdyskontować procesu intensyfikacji współpracy unijno-indyjskiej, rozpoczętego od szczytu UE–Indie w Brukseli w marcu 2016 r.

Jednocześnie w ostatniej dekadzie udało się podjąć kilka ważnych decyzji, które przygotowują grunt pod bliższą współpracę w przyszłości⁵. Należą do nich zwłaszcza utworzenie Instytutu Polskiego w Nowym Delhi w 2012 r. czy otwarcie zagranicznego biura handlowego Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (PAIH) w Mumbaju w 2018 r. Ważnym krokiem było uruchomienie przez LOT bezpośrednich połączeń lotniczych Warszawa – Nowe Delhi we wrześniu 2019 r. (zawieszonych w marcu 2020 r. z powodu COVID-19 i wznowionych w marcu 2022 r.) i Warszawa–Mumbaj w maju 2022 r. Także dzięki temu Polska stała się dla Indusów atrakcyjniejszym miejscem studiowania, pracy i wyjazdów turystycznych. Liczba indyjskich studentów na polskich uczelniach wzrosła niemal dziesięciokrotnie – z 263 osób w roku akademickim 2010/2011 r. do 2449 w roku 2021/2022⁶, a liczba obywateli Indii legalnie żyjących w Polsce wzrosła z nieco ponad 1,3 tys. w 2010 r. do ponad 18 tys. w grudniu 2023 r.⁷

Mimo słabej współpracy politycznej lepiej rozwijały się relacje gospodarcze. W latach 2010–2022 wartość handlu towarami wzrosła niemal pięciokrotnie, z 1,32 mld dol. do 5,56 mld dol. Największy wzrost odnotowano w 2022 r., co było efektem odbicia po pandemii. Co więcej, wzrost wymiany handlowej był głównie efektem rosnącego importu z Indii. Wpływa to na zwiększający się deficyt handlowy po stronie Polski (z 650 mln dol. w 2010 r. do 2,6 mld dol. w 2022 r.).

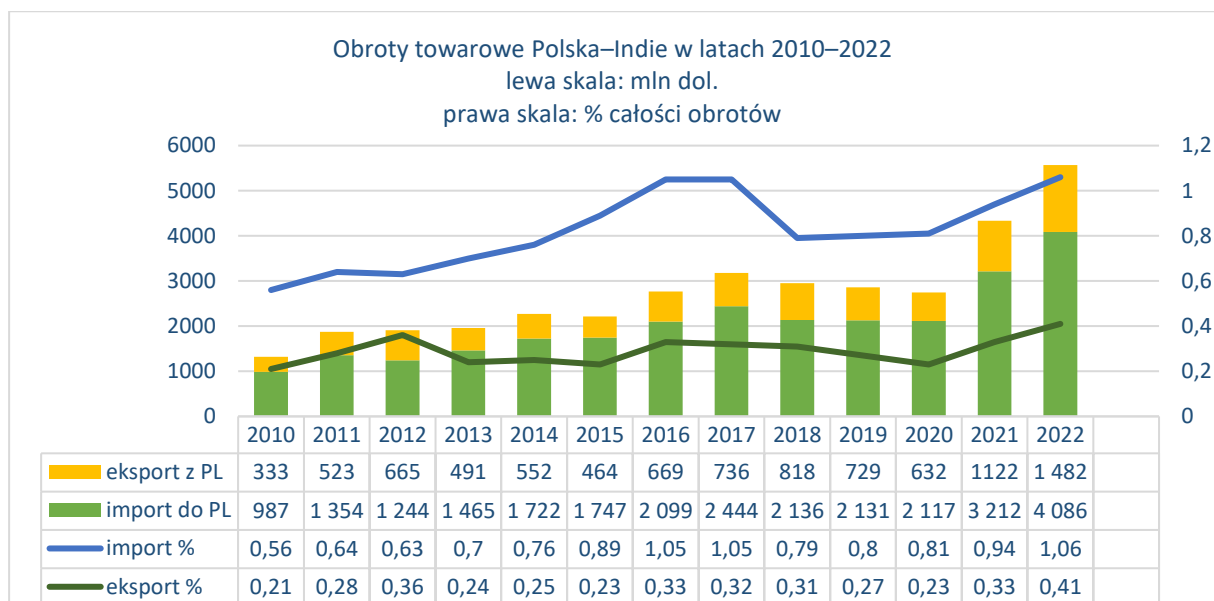
⁴ Wystąpienie wiceministra spraw zagranicznych Wojciecha Gerwela na konferencji: *Wnioski z rosyjskiej agresji na Ukrainę dla polskiej polityki zagranicznej. Część I: Indo-Pacyfik i Soft Power*, Sejm RP, 21 czerwca 2023 r.

⁵ P. Kugiel, *Polityka Polski wobec Indii od 2004 r.*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2019”, PISM, Warszawa 2021, s. 262–273.

⁶ *Szkoły Wyższe i ich finanse w 2010 r.*, Główny Urząd Statystyczny, 2011; *Szkolnictwo wyższe i jego finanse w 2021 r.*, Główny Urząd Statystyczny, 2022.

⁷ Urząd do Spraw Cudzoziemców, <https://migracje.gov.pl> [dostęp 19.12.2023].

PISM STRATEGIC FILE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, baza danych handlu zagranicznego SWAID.

Mimo wzrostu wartości handlu wzajemne znaczenie obu państw jako partnerów gospodarczych zwiększyło się nieznacznie i pozostaje poniżej potencjału. Dla Polski Indie są dopiero 36. rynkiem zbytu towarów i odpowiadają za 0,41% eksportu. Są też 24. partnerem importowym, odpowiadającym za 1,07% importu. Rośnie natomiast waga współpracy inwestycyjnej. Szczególnie aktywne są indyjskie firmy w Polsce, które inwestują w szeregu sektorów – od IT i usług, przez biotechnologię, po fabryki (np. sprzętu elektronicznego i opakowań)⁸.

Trzy główne wyzwania

W przypadku Polski można wskazać trzy podstawowe czynniki, które wpływają hamująco na rozwój współpracy z Indiami – niedocenienie rosnącej międzynarodowej roli Indii, brak atrakcyjnej oferty współpracy oraz niedoinwestowanie tych relacji.

Kluczowym problemem jest dominujące w Polsce przestarzałe postrzeganie politycznej mapy świata, gdzie Indie jako partner zajmują odległe miejsce. Często są nadal widziane jako biedne i zacofane

Kluczowym problemem jest dominujące w Polsce przestarzałe postrzeganie politycznej mapy świata, gdzie Indie jako partner zajmują odległe miejsce.

państwo rozwijające się. Innymi stereotypami obecnymi w Polsce są „egzotyczny i mistyczny” kraj, „największa demokracja świata” i „podobnie myślący” partner. W efekcie nie doceniano w Polsce procesu wzrostu siły Indii na arenie międzynarodowej i ich znaczenia dla Zachodu. Powoduje to brak zrozumienia rangi Indii i traktowanie ich jak równorzędnego podmiotu, a nie nowego mocarstwa, o którego uwagę należy zabiegać. Inaczej niż w USA i Europie Zachodniej

nieaktualne postrzeganie Indii skutkuje małym zainteresowaniem tym państwem w mediach, a także w elitach politycznych i biznesowych.

⁸ Wśród indyjskich firm już obecnych w Polsce należy wymienić w sektorze IT: Genpact, Infosys, KPIT-Info systems, HCL, Tata Consultancy Services, Wipro, Zensar Technologies; wśród pozostałych: UFLEX, Essel Propack, VVF, Berger Paints India, Escorts, Glenmark Pharmaceuticals, Lambda Therapeutics Research, Lumel SA, Tata Global Beverages. Według ambasady Indii w Polsce wartość indyjskich inwestycji wynosi 3 mld dol. i same firmy IT stworzyły 10 tys. miejsc pracy; zob. *India-Poland Relations*, Ambasada Indii w Warszawie, listopad 2022; www.indianembassywarsaw.gov.in.

PISM STRATEGIC FILE

Problem zrozumienia zmieniającej się pozycji Indii wiąże się z jednej strony z europocentrycznym podejściem i wizją świata dominującymi w Polsce, z drugiej strony wynika ze złożonej i pełnej sprzeczności natury współczesnych Indii. Funkcjonują one bowiem w wielu wymiarach – są jednocześnie wschodzącym mocarstwem i zacofanym państwem rozwijającym się, mają ogromne aspiracje, ale jeszcze większe potrzeby. Stąd błędem jest przyjęcie wobec nich podejścia, które dominuje w relacjach z państwami uprzemysłowionymi z Azji, takimi jak Japonia czy Korea Południowa, czyli traktowanie ich jak źródła inwestycji i technologii. Indie oczekują raczej bycia uznanymi za światowe mocarstwo, ale też pomocy w przewyżczeniu wyzwań rozwojowych.

Tradycyjnie wystąpienia ministrów spraw zagranicznych poświęcone założeniom i kierunkom polityki zagranicznej RP nie poświęcały Indiom wiele miejsca, a strategia polityki zagranicznej 2017–2022 całkiem pomijała ich znaczenie. Dopiero w exposé z 2023 r. minister spraw zagranicznych dłużej mówił o Indiach, ale bez wskazania konkretnych celów relacji z tym państwem⁹. O niedocenieniu jego wagi może też świadczyć pozostawienie wakatu na stanowisku ambasadora RP w Nowym Delhi od marca 2023 r., czyli w trakcie prezydencji Indii w G20, kiedy to indyjska stolica stała się dyplomatycznym centrum spraw międzynarodowych.

Niezrozumienie roli i potencjału Indii miało dwa negatywne skutki. Po pierwsze, utrudniło przygotowanie atrakcyjnej dla Indii oferty współpracy. Po drugie, nie przeznaczono dodatkowych zasobów finansowych, osobowych czy politycznych koniecznych do poprawy widoczności Polski i wzmocnienia zaangażowania w tak wielkim i zróżnicowanym kraju.

Powtarzane przez polskich dyplomatów i ekspertów od początku drugiej dekady XXI w. propozycje podniesienia relacji na poziom partnerstwa strategicznego¹⁰ były regularnie odrzucane przez indyjskich partnerów, którzy wskazywali na brak „treści” takich relacji i „przedwczesny” etap współpracy¹¹. Indyjscy eksperci podkreślali, że w pierwszej kolejności należy „zintensyfikować codzienną współpracę na podstawowym poziomie”, by przygotować grunt pod strategiczne partnerstwo¹². Przekonywali, że w obliczu rosnącego zainteresowania Indiami i ograniczeń zasobów dyplomatycznych indyjski premier angażuje się w relacje, z których może oczekiwać konkretnych korzyści odpowiadających na wyzwania jego kraju w sferze gospodarczej czy bezpieczeństwa.

Tymczasem w XXI w., wraz z restrukturyzacją polskiego przemysłu zbrojeniowego, straciła na znaczeniu współpraca w dziedzinie obronności, będąca tradycyjnie strategicznym obszarem relacji polsko-indyjskich. Promowana przez lata kooperacja w zakresie górnictwa czy energetyki nie przyniosła istotnych efektów. Polska, w przeciwieństwie do państw Europy Zachodniej, nie przedstawiła nowej oferty wsparcia programów modernizacyjnych i inicjatyw flagowych premiera Modiego realizowanych od 2014 r.¹³ Inaczej też niż mniejsze państwa w Europie Środkowej, np. Węgry, Polska nie zdecydowała się na zaproponowanie specjalnego programu stypendialnego czy wspólnego funduszu technologicznego, które mogłyby zainteresować stronę indyjską i rozwijać współpracę międzyludzką.

Przygotowanie oferty dla Indii nie jest zadaniem łatwym, co wynika w dużej mierze z obiektywnych ograniczeń. Polska nie posiada strategicznych zasobów, jakie cenią i poszukują Indie, takich jak surowce energetyczne, paliwo nuklearne, metale ziem rzadkich, zaawansowane uzbrojenie i zielone technologie. W istocie Polska i Indie są często konkurentami, np. w zakresie pozyskiwania inwestycji zagranicznych czy poprawy pozycji w globalnych łańcuchach wartości.

⁹ Informacja rządu o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2023 r. (wygłoszona przez ministra spraw zagranicznych Zbigniewa Raua na posiedzeniu Sejmu 13 kwietnia 2023 r.), MSZ, www.gov.pl/web/dyplomacja.

¹⁰ P. Kugiel, *Poland-India: Potential for a Strategic Partnership*, „PISM Strategic File”, nr 21, maj 2012, www.pism.pl.

¹¹ *India and Poland: Vistas For Future Partnership. A report from the 3rd Roundtable of the Polish Institute of International Affairs and the Indian Council of World Affairs*, PISM, lipiec 2012, s. 5.

¹² Szersze omówienie zob. V. Sakhuja, D.K. Upadhyay, P. Kugiel (red.), *India-Poland Relations in the 21st Century: Vistas for Future Cooperation*, KW Publishers, New Delhi 2014.

¹³ P. Kugiel, *Indie w procesie reform: szanse dla Polski*, Raport PISM, luty 2018, www.pism.pl.

PISM STRATEGIC FILE

Przygotowanie atrakcyjnej oferty nie mogło się powieść także w obliczu ograniczonych środków na współpracę z Indiami. W ambasadzie w Nowym Delhi, obejmującej kraj wielkości kontynentu i zamieszkały przez 1,4 mld osób, jest zatrudnionych jedynie kilkunastu pracowników – znacznie mniej niż np. w placówce w Chinach. Budynek ambasady w prestiżowej części Nowego Delhi stoi dziś w dużej mierze pusty. Ograniczenia osobowe i finansowe nie pozwalały też na większą aktywność Instytutu Polskiego i biura PAIH, które mogłyby zapewnić lepszą promocję wiedzy o Polsce i polskich produktach, a tym samym ułatwić wejście na indyjski rynek rodzimym przedsiębiorcom. Programy wsparcia eksportu (np. GoIndia) były długo niedoinwestowane, a w końcu porzucone. Oszczędności pokrzyżowały plany utworzenia dodatkowych konsulatów w różnych częściach Indii i zmuszały do polegania na outsourcingu wizowym. Brakowało środków na wsparcie dyplomacji i biznesu poprzez kredyty wiązane, małe granty pomocy rozwojowej czy rozbudowany program stypendialny. Relacje pozbawione zwiększonych nakładów i woli politycznej nie mogły się rozwijać.

Kształt możliwej oferty

W celu wzmocnienia współpracy z Indiami Polska powinna przede wszystkim przygotować atrakcyjną ofertę, która mogłaby obejmować propozycję intensyfikacji współpracy w wielu obszarach – politycznym, bezpieczeństwa, gospodarczym czy międzyludzkim.

Pierwszym krokiem do wzmocnienia relacji dwustronnych powinna być intensyfikacja dialogu politycznego, w tym realizacja długo odkładanych wizyt najwyższego szczebla. Fakt, że w 2024 r. przypada 70. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Indiami a Polską, stwarza

Pierwszym krokiem do wzmocnienia relacji dwustronnych powinna być intensyfikacja dialogu politycznego, w tym realizacja długo odkładanych wizyt najwyższego szczebla.

dogodną okazję do organizacji takich spotkań. Ewentualna wizyta prezydenta RP w Indiach w 2024 r. powinna otwierać drogę do wizyty premiera Indii w Polsce w kolejnych miesiącach. Powinna też być okazją do przedstawienia ambitnych planów współpracy oraz przyjęcia konkretnych inicjatyw i umów wskazujących na wolę podniesienia relacji dwustronnych na poziom partnerstwa strategicznego.

Aby pokazać się jako ważny partner, Polska powinna umiejętnie wykorzystywać instrumenty regionalne i globalne. Duże znaczenie będzie miała prezydencja w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2025 r., szczególnie że w decydującą fazę mogą wtedy wejść negocjacje umowy o wolnym handlu UE–Indie. Pomocne może okazać się też wykorzystanie przewodnictwa Polski w Grupie Wyszehradzkiej od lipca 2024 r. do końca czerwca 2025 r., a także inne projekty regionalne w Europie Środkowej, które umacniają pozycję Polski jako lidera tej części UE. Na poziomie globalnym częścią politycznej oferty może być jednoznaczne poparcie aspiracji Indii do stałego miejsca w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, podkreślanie potępienia terroryzmu w każdej formie czy też dołączenie do indyjskich inicjatyw wielostronnych, takich jak Międzynarodowy Sojusz Solarny (ISA) czy Koalicja ds. Infrastruktury Odpornej na Katastrofy (CDRI). Indie z dużą uwagą będą obserwować też ewolucję polityki Polski i całej UE wobec ChRL. Oczekują ponadto korzyści z dywersyfikacji procesów produkcji unijnych firm, realizowanej w ramach ograniczania ryzyka (*derisking*) dla europejskiego biznesu z zależności UE od dostaw z Chin. Polityczne znaczenie dla Indii miałyby też ułatwienie legalnej migracji poprzez podpisanie umowy o mobilności i migracji (Migrant and Mobility Partnership Agreement). Polska może w większym stopniu dyskutować koncesje wynikające z otwarcia własnego rynku dla pracowników z Indii i wykorzystywać fakt szybko zwiększającej się liczebności indyjskiej diaspory.

Stworzenie atrakcyjnej oferty w wymiarze gospodarczym może być zadaniem łatwiejszym. Wszechstronna modernizacja Indii powoduje, że istnieje ogromny potencjał współpracy. Punktem wyjścia powinno być rozpoznanie silnych stron polskich przedsiębiorstw w kontekście potrzeb Indii.

PISM STRATEGIC FILE

Państwo to liczy na wsparcie zagraniczne szczególnie w takich sektorach, jak zielona transformacja, rozwój infrastruktury, ochrona środowiska, obronność i digitalizacja. Ostatnie zawarte partnerstwa strategiczne Indii wskazują, że państwo to zacieśnia relacje z poszczególnymi partnerami wokół jednego kluczowego tematu (Water Strategic Partnership z Holandią, Energy Transition Strategic Partnership z Włochami, Strategic Partnership for Innovation z Czechami itp.), co prowadzi do specjalizacji współpracy wokół określonej problematyki. Oferta Polski powinna zatem koncentrować się na jednej kwestii przewodniej. Dotychczasowa współpraca wskazuje, że takim obszarem może być np. informatyka, edukacja i szkolenia ludności, przetwórstwo rolno-spożywcze czy sektor obronny. Takie „partnerstwo na rzecz umiejętności” (Skills Development Partnership) mogłoby obejmować ofertę stypendiów na studia specjalistyczne w Polsce, inwestycje w edukację w Indiach oraz wspólny fundusz na badania i rozwój nowoczesnych technologii.

Współpraca z Indiami powinna być też możliwie szeroka i obejmować budowanie w polskim społeczeństwie wiedzy i świadomości o nowych Indiach. Warto zwiększyć zaangażowanie Sejmu, szczególnie grupy dwustronnej ds. Indii, odnawiając kontakty z odpowiednikami w indyjskim parlamencie. Ważne będzie zwiększenie dostępu do regularnych informacji z Indii, co przyczyni się do lepszego zrozumienia tego państwa w polskim społeczeństwie, zaś większa świadomość i intensywniejsze kontakty polityczne mogą skłaniać więcej polskich przedsiębiorców do zaangażowania na ogromnym indyjskim rynku. Gotowość sektora prywatnego do inwestowania w te relacje stanowiłaby zachętę do bardziej aktywnej obecności dyplomatycznej, gospodarczej i kulturalnej.

Wszystko to wymagałoby nie tylko wzmocnienia osobowego i finansowego ambasady RP, lecz także przemyślenia sposobu reprezentacji dyplomatycznej Polski w tej części świata. Warto przypomnieć, że ambasada RP w Nowym Delhi reprezentuje Polskę w sumie w siedmiu państwach regionu, zamieszkanym przez blisko 2 mld osób, a oddalonym od siebie o tysiące kilometrów. Polska ma też konsulát generalny w Mumbaju i honorowych konsulów w Bangladeszu, Nepalu i na Sri Lance. W wersji minimalistycznej pomocne byłoby otwarcie ambasady w Dhace (Bangladesz zamieszkuje ponad 160 mln osób) i przynajmniej jednego dodatkowego konsulatu na południu Indii. Warto też, aby w obecnych uwarunkowaniach w Afganistanie (po wycofaniu wojsk międzynarodowych i przejściu władzy przez talibów) sprawy związane z tym krajem przejęła ambasada w Islamabadzie.

Znaczące zwiększenie budżetu placówki dyplomatycznej na dyplomację publiczną i kulturalną, a także budżetu Instytutu Polskiego w Nowym Delhi, rozszerzyłoby możliwość działań promocyjnych i współpracy środowisk eksperckich, dziennikarskich, artystycznych czy studenckich. Zdecydowanie częściej wykorzystywać należy takie narzędzia, jak wysyłanie indyjskich dziennikarzy i ekspertów na wizyty studyjne do Polski. Zwiększy to wiedzę o Polsce w Indiach¹⁴, która jest na ogólnym poziomie. Będzie też sprzyjać kreowaniu przyjaznych Polsce elit opiniotwórczych. W interesie Polski jest też zwiększanie wiedzy o Indiach wśród polskiego społeczeństwa, czemu służyłoby wystanie do Indii stałego korespondenta polskich mediów.

Wnioski i rekomendacje

Wzrost znaczenia Indii jest jedną z podstawowych przyczyn, a jednocześnie skutkiem zmian systemu międzynarodowego. Państwo to wyłania się jako jedno z centrów układu wielobiegunowego i jeden z motorów napędzających światową gospodarkę. Znaczenie strategiczne i możliwości ekonomiczne oferowane przez Indie skłaniają szereg partnerów zachodnich, np. USA, UE czy jej państwa członkowskie, do intensyfikacji współpracy z Indiami. Polska nie powinna przeoczyć tej historycznej zmiany i zaniedbać relacji z ważnym aktorem międzynarodowym XXI w.

¹⁴ P. Kugiel, *What Does India Think About Poland?*, „PISM Policy Paper”, nr 15 (63), czerwiec 2013, www.pism.pl.

PISM STRATEGIC FILE

Ostatnia dekada w stosunkach polsko-indyjskich była stracona. Podczas gdy relacje polsko-indyjskie nie zyskiwały odpowiedniej wagi, inne państwa europejskie zbudowały dużo bliższe stosunki polityczne i gospodarcze z Indiami. Oprócz tradycyjnych partnerów Indii w Europie (Niemcy, Francja) również kolejni członkowie UE (Dania, Włochy, Holandia), także z Europy Środkowej (Czechy), utworzyli partnerstwa strategiczne z tym państwem i wzmacniają współpracę z nim w wielu wymiarach.

Przyszłość tych relacji i nowe otwarcie w stosunkach z Indiami zależą w pierwszej kolejności od podjęcia przez Polskę strategicznej decyzji dotyczącej określenia znaczenia i celów relacji z tym państwem.

Powodzenie nowej strategii będzie zależało od zmiany w myśleniu o Indiach i decyzji o traktowaniu ich jak jednego z najważniejszych partnerów Polski oraz mocarstwa globalnego o dużym wpływie na światową gospodarkę i bezpieczeństwo.

Powodzenie nowej strategii będzie zależało od zmiany w myśleniu o Indiach i decyzji o traktowaniu ich jak jednego z najważniejszych partnerów Polski oraz mocarstwa globalnego o dużym wpływie na światową gospodarkę i bezpieczeństwo.

Taka zmiana może być udana tylko wówczas, gdy pochodzić będzie z najwyższych poziomów władzy w Polsce, z uwagi na potrzebę zaangażowania różnych

ministerstw i instytucji rządowych – a także dużego budżetu – w przygotowanie atrakcyjnej i obopólnie korzystnej oferty współpracy. Przypadająca w 2024 r. 70. rocznica nawiązania polsko-indyjskich stosunków dyplomatycznych stanowi okazję do otwarcia nowego etapu strategicznych relacji dwustronnych. Polska może też wykorzystać do wzmocnienia swojej pozycji zbliżające się przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej, uznając współpracę z Indiami za jeden z priorytetów. Wykorzystanie tej szansy wymaga jednak połączenia woli politycznej, przygotowania atrakcyjnej oferty i przeznaczenia odpowiednich nakładów na jej realizację. Ożywienie stosunków z Indiami może okazać się pożytecznym i niekontrowersyjnym obszarem współpracy prezydenta RP i rządu. Mogłoby także stać się istotnym elementem bardziej ambitnej i globalnej polityki zagranicznej Polski.